

TELEGRAFUL ROMAN.

N^{ro} 32. ANULU XI.

Sabiiu 18 Aprile. 1863.

Telegrafulu iese de doua ori pe septemana: joia si Duminec'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiiu la espeditura foiei; pe afara la c. r. poste, cu bari gal'a, prin scrisori francate, adresate catra espeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

ru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 fl. pe 1/2 anu 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litere mici, pentru dona ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Congressulu nationalu.

Siedinti'a II.

Cuventulu D. Vicepresiedinte Popp.

(Urmare si 'ncheiare).

Ce cuvinte sante si adeverate! alu caroru adevuru credu ca nu este nimenea intre noi se-lu aduca la indoiela. Ore ce s'aru fi intemplat, decadupa debellarea revolutiunei s'aru fi restituitu numai decatu constitutiunea de mai nainte? Revolutiunea aru fi inceputu iarasi din nou, intr'unu gradu si mesura pote inca mai mare, de si nu incontr'a Regimulu, dara intre popore si popore; caci scimu preabine, in ce esacerbare steteau natiunile conlocuitoare catra olalta. Miastatea Sea in inalt'a Sea gratia si intieleptiune cugetandu, ca au venitu timpulu, unde s'au asediatu spiritele, s'au aflatu miscatu (O voce: cu dorere!) si au aflatu cu cale a introduce iarasi o noua constitutiune prin emiterea diplomei din 20 Octobre 1860. — Escellentia Sea, Dlu Episcopu au adusu inainte tote punctele, ce se continu in acea diploma; pentru aceea nu voiu sa mai ostenescu onorabila adunare cu reproducerea lor; numai aceea vreu sa amintescu, cumca in punctulu alu doilea sta apriatu, ca unele afaceri se voru pertracta in senatulu imperialu, intr'unu „Reichsrath“. — Acesta diploma au priimit'o mai tote poporele cu cea mai mare multiamita; insa eu cugetu, ca noi nici ca avem lipsa sa ne uitamu la alte natiuni, ci numai la natiunea nostra, carea inca o-a priimitu cu mare bucuria si multiamita, dupa-cum se vede acest'a din petitiunea Romanilor din 10 Decembre 1860 in numele natiunei substernuta Maiestatii Sele: „Si, Maiestate! toema pentru-ca Romanii credu asi'a tare in simtiulu de dreptate celu neclatitu si in sublimulu scopu alu Maiestatii Vostre, precatu de profundu sunt ei convinsi despro bunulu si veciniculu loru dreptu si de nedisputaverulu meritu pentru Tronu si patria, aceiasi Romani au cea mai deplina credintia catra diplom'a din 20 Oct. a. c., si tocmai pentru acest'a publicarea acelei'a abii au potutu produce la vre-o alta natiune o bucuria mai mare si unu simtiu mai profundu de multiamita, precum la cea romana, carea totdeun'a fusese forte vitrigu tractata, si toema pentru acest'a, condusi de acestu simtiu generalu respicatu preste totu in audiulu lumei, cum si de indemnulu inimei nostre, voindu a corespunde si la asceptarile opiniunei publice, noi ne apropiamu plini de respectu si cu cea mai profunda umilintia catra gloriosulu Tronu alu Maiestatei Vostre C. R. Apostolice, pentru ca in numele credintiosei natiuni romane sa ne depunemu tributulu celui mai caldurosu simtiementu de dreptate si lealitate pentru bogat'a impartasire de gratia si dreptate facuta prin augustulu actu de Maiestate din 20 Oct., si sa ne rogamn in genunchi ca Maiestatea Vostra sa Ve indurati a lua in gratiosa cunoscintia bucuria cea fericitoare a credintiosei natiuni romane din Transsilvania.“

Mie nu-mi e cunoscutu, ca vre-unu Romanu nu aru consinti cu acestea.

Dupa diplom'a acest'a au urmatu patent'a din 26 Februaru 1861. Acest'a au spariatu si ingrijitu pre multi. Pote ca au cugetatu, ca acest'a este unu lueru nou, o schimbare seu plane revocare a diplomei. Pre mine nu m'au spariatu, pentru-ca eu in patent'a n'am aflatu nici schimbarea, nici revocarea Diplomei! Patent'a nu este alt'a, decatu numai o modalitate de realizare, de ducere in deplinire a Diplomei; nu potu dara pricepe, cum acei'a, cari s'au multiamitu cu diplom'a, nu potu fi multiamiti cu patent'a, prin ca-

rea nici o Iota macaru nu s'au luat din drepturile, ce ni s'au datu prin diploma. Eu altmintrea nu potu sa-mi explicu nemultiamirea unor'a cu patent'a, decatu prin aceea, ca densii nu o-au cititu si nu o-au combinatu cum se cade. Numai ficsarea numerulu membriloru Senatulu imperialu e ce-va lucru nou, insa acest'a au trebuitu sa se faca, decatu au fostu a se pune in lucrare Diplom'a. —

Noi Romanii, ba noi Transsilvanenii, ce se tine de ficsarea numerulu membriloru, cari au de a se tramite din Transsilvania la Senatul imperialu, avemu mai putina cauza de a fi nemultiamiti, pentru-ca in privinti'a acest'a dor nici o provincia nu e a proportiune asi'a bine reprezentata ca Transsilvania. Asi'a dora noi, cari cu bucuria am salutatu diplom'a, nu avemu a ne sparia nimicu de patent'a din 26 Febr. 1861.

Acestea sunt, acestea trebuie sa fie simtiemintele si parerile Romanilor in privinti'a legiloru fundamentali ale diplomei din Octobre si ale patentei din Februaru. Acestea dara trebuie sa le si depunemu in adresa, decatu nu voimu sa fimu necredintiosi politicei nostre de pana acum, de carea, pre cum preanmeritu observu Esc. Sea Episcopulu Baronu de Siagun'a, noi nici odata nu trebuie sa ne abatemu. Cumca intru adevuru Romanii aceste simtiuri le nutrescu astadi, trebuie sa credu dupa cele pretramise; dara cumca natiunea romana intru adevuru e petrusa de aceste simtieminte, nu potu sa scu, pentru-ca Romanii in privinti'a acest'a nicairi nu s'au dechiaratu; nici chiaru gazetele nostre care de altmintrea dupa natura loru bucurosu vorbescu din spovedenia, adica publica lucruri, cari nu aru fi a se publica — pentru care retinere natiunea le e datore cu recunoscintia, pentru-ca adica nu au preocupatu dechiaratiunea natiunei intregi. — Voru fi unii, cari voru dice, ca eu privescu lucrulu numai dintr'o parte si nu am companitu, nici luat in socotela argumentele, ce potu ave locu incontr'a celoru premise. Dicu unii, ca in politica nu e consecuintia, si asi'a in politica aru ave omulu sa-si schimbe simtiemintele dupa impregiurari, prin urmare nu aru fi necesariu de a ave astadi totu acea politica, carea o-am avutu in 1848—1849; dar' eu nu me potu alaturá langa astfelu de omeni; eu, preanonrata adunare! vreau sa fiu si in politica, precum in tote lucrurile mele consequentu, incatu consequinti'a nu e alt'a, decatu caracteru (solidu), precumu in casulu de fatia.

Dara en' sa vedemu acele argumente ori obiectiuni incontr'a dechiaratiunei nostre pentru Diploma si Patent! Eu, Domniloru! am auditu insumi obiectiuni incontr'a patentei si a „Reichsrath“—ului. Unii dicu, ca noi nu suntemu competinti, ca sa ne dechiaramu in privinti'a patentei; insa de competintia si necompetintia numai acolo pote fi vorb'a, unde e de a se hotari, de a se decide ce-va; unde insa e vorb'a numai de a-si esprima convingerile, credinti'a si dorinti'a, acolo vorba de competintia nu e. (Bravo!) Cine pote sa ne oprasca pre noi, ca sa nu avemu pareri si dorinti, si ca sa nu le esprimamu acelea? Decatu vom fi noi competenti a esprime simtiemintele Romanilor, apoi nu scu, cine aru pote fi. — Se dice de catra altii, ca noi nu suntemu natiune, prin urmare nici nu ne potemu dechiará ca natiune. Preanonrata Adunare! Nici in sesi legile cele asupritore si dejositoare de Romani nu ni-au denegatu natiunalitatea! Urme destule sunt despre acest'a in Approbata si Compilate, — de si dorere! numai in acelu intielesu, ca suntemu siraini in patria nostra si ca suntemu numai suferiti in tierra; noi sa dicemu dara, ca nu suntemu natiune, candu Maiestatea Sea prin p. n. Diplom'a din 20. Octobre

proclama egalitatea dreptului tuturor naționalităților?! Suntemu națiune, — nu națiune tolerată în țară, ci națiune cu celelalte națiuni collocate egale îndreptățite pe temeiul proclamațiunii noastre din 15 Maiu 1848. și a p. n. legi fundamentale. Acéști nu trebuie uitați, — noi suntemu chemați aici ca reprezentanți ai națiunii pe temeiul ordinațiunii mai înalte; trebuie dar ca existe națiune, pe carea acum odată noi avem de a o reprezenta, fiindcă noi lege n'avem, cumu aru trebui să fie reprezentată națiunea. Dacă noi, parte pentru-ca nu suntemu competenți, parte pentru-ca nu suntemu națiune, vomu lăsa să vorbească și să facă alții ce voru vré ei, atunci aducându-mi aminte d'unu proverb de și cam trivialu, dar bine nimeritu: „Cine mănâncă cu lingur'a altui'a, nu se satura!“ dîcu, ca dieu nu știu, unde vom esî. Lăsa să vorbească și să facă alții! noi să totu tacem! Au trecut 400 de ani, decîndu Românii că atari nu sî-au radicațu glasulu în caus'a țierei; să tacem și-acuma, ca nu suntemu competenți, nu suntemu națiune? Va fi mai bine ôre, dacă nespriginindu intențiunile Maiestății Sele, și asiă nepotendu prinde radacina constituționalismulu concessu din plenitudinea puterii Maiestății Sele, — să ne pomenim iarasi cu Absolutismulu?

Alții iar' voru dîce, că stricăm bun'a înțelegere cu sororile naționalități. Mi-aru paré foarte reu; dară nici nu cred, că prin acésta exprimatiune s'aru strică bun'a înțelegere între națiuni. Acéști nu e cauza destulă, spre a strică bun'a înțelegere între noi. Dealtmîntea eu cugetu, că nici nu suntemu datori cu atîtă atențiune către națiunile conlocuitoare; căci ele încă nu ne întrebă, ca suntemu noi multiamiti cu ceea-ce vreau ele, sîu nu suntemu multiamiti. (Bravo!) Aduceți-ve aminte numai de 1848! Au nu ne amu rogatu noi atunci destulă cu pelariile 'n mîna, că națiunile conlocuitoare o 'ntrebare asiă momentosă, cumu eră a uniunei Ardealului cu Ungari'a, să n'o decida fără de noi? Și ce au făcutu? Ne-au ascultat? Răspunsulu rămînu datoru, ca șcie preabine p. o. Adunare, ce au urmatu. Au nu șcie astadi totu sufletulu neromînu, ca nouă nu ne trebuiesc legile din 1791. și 1848., ca nu vrem să șcim de uniune? și totusi au nu tôte comitetele jurisdicțiunilor magyare totu aceste le-au petitiunatu de-la Maiestatea Sea, și totusi avem pace la olaltă? — Alții iară dîcu, că ne vindem și parasiu țier'a. Eu cugetu, că a vinde și a parasi pot numai aceea, ce aiți; (Bravo! Bravo!) ce nu aiți, nu poti nici vinde, nici parasi. Ce autonomia avem noi astadi? Ce autonomia ne potemu noi Românii dori astadi? De buna sîma nu autonomi'a dînnainte de 1848, asiă precumu a fostu; pentru-ca asiă pentru noi nu esista autonomia. Autonomi'a noastră astadi e basată pe diploma, carea 'n § 3. dîce următoarele: *Alle anderen Gegenstände der Gesetzgebung, welche in den vorhergehenden Punkten nicht enthalten sind, werden in und mit den betreffenden Landtagen, und zwar in den zur ungarischen Krone gehörigen Königreichen und Ländern im Sinne ihrer früheren Verfassungen, in Unseren übrigen Königreichen und Ländern aber im Sinne und in Gemässheit ihrer Landesordnungen verfassungsmässig erledigt werden.* Asiadar din autonomi'a acéști'a, pe carea ne radîmăm noi, sîntu eschise acelea, ce se dîcu în § 2; prin urmare dară cu efeptuarea Patentei din Februaru din autonomi'a, carea intru adeveru o avem, nu ni se ia nimicu, — eară țierile se vindeau sub principi naționali, — nu acum, cîndu urmăm la chiamarea Domnitorului. — Pôte ca alte națiuni sîntu în stare de a dîce, că loru nu le trebuie autonomi'a din diploma, ci autonomi'a cea dînnainte de 1848, carea voru a si-o recastigă; noi nu o potemu dîce acéști'a, ci noi parerea noastră o-amu dîsu în petitiunea noastră din 10 Decembre 1860.

Din câte s'au dîsu pîna aci se vede, ce simțiuri pot și trebuie să aibă Românii transilvaneni fatia cu legile fundamentale — Diplom'a și Patent'a —; aceste simțiminte sîntu a se exprime în adresă, a cărei compunere e astadi la ordinea dilei. Adresa de multiamita către înaltulu nostru Imperatu, simțiuri de bucuria și de multiamita sîntu acelea, în privinți'a cărora credem că nu vomu gresi dacă le vomu formulă mai respicatu. După cum și Esc. Sea D. Eppu a propusu, în adresa aru fi a se exprime 1) multiamita pentru rezoluțiunea prea înaltă, cu espressiunea de credință, loialitate și alipire către prea înaltulu Imperatu, Tronu și Casa domnitore, 2) ca națiunea romîna din Tranni'a epurarea credin-

țioasă, leale și alipita către legile fundamentale: diplom'a din 20 Oct. 1860 și patent'a din 26 Februaru 1861., și dorește că într-o dieta Transilvania, carea prea înaltu Acelasi sa Se îndure a o conchiamă cătu mai curendu, pe o basă, carea să fie amesurată pozițiunii națiunii romîne în Transilvani'a, cu privire la celelalte naționalități, factorii cei mai drepti, — adică a portărei greutăților publice, a posesiunii și a dărei —; că adică într-o dieta asiă compusă se ni-se dea ocaziune, că pe cale legală cu efeptu și putere de dreptu să fimu în stare a ajută și sprigini, că intențiunile înaltului nostru Imperatu din diploma și patent'a să se ducă în deplinire (Forțe bine! Sa trăiescă!). Ce se ține de punctulu din urmă a p. n. rezoluțiunii, care tractează cu deosebire despre respectarea limbei noastre, și cu acești'a me învoiescu cu D. Eppu, ca această parte a rezoluțiunii p. n. încă e prea grătiosă și multiamitoare! dar atîtă nu pot să nu reflectez, că, după cum amu esperiatu, națiunea romîna nu e multiamită cu ducerea în deplinire a acelei rezoluțiunii — (Bravo! Asiă e!) — totusi însă cugetu, că multiamirea noastră are să se întindă și preste acestu punctu alu înaltei rezoluțiunii, fiindcă nemultiamirea: că nu se implinesce prin organele Regimului ordinațiunea prea înaltă, cade însesi pe aceste organe și are a se vindecă pe calea sea, ce însă nu-se ține de adresă de multiamire! Prin urmare acea impregiurare nici nu se pôte aminti în adresă de multiamita către Imperatu, ci credem, că avem alta cale de a ajunge acéști'a. — Acestea sîntu, prea onorată Adunare! simțimintele mele; ba cugetu că nu numai ale mele, ci ale mai multor'a; nu cutedu însă a dîce ca ale întregii națiuni, pentru că aici de fatia sîntu încă 150 de Romîni chemați anume spre aceea, că se descopere acele simțiminte ale națiunii romîne transilvane! — (Bravo. Sa trăiescă! Sa trăiescă!!!)

Apoi cere cuventulu Dlu Consiliariu reg. Georgiu Domzs'a și dîce:

Onoratu Congressu naționalu! O compellatiune, care în nici o adunare a națiunii Romîne de multe sute de ani, dar mai cu seama din anul 1437 nu s'au auditu; o compellatiune de care se bucura națiunea Romîna de 2 ani, o compellatiune, care după legile Transilvaniei publice de pîna acum au fostu strinsu oprită, o compellatiune pentru care însusi Archipastorii nostri s'au trasu la răspundere (Bravo!). — Compellatiunea această n'au fostu ertată națiunii noastre pîna la anul 1848; pîna atunci, după cum arată însusi cuventulu legiloru acelor'a, pîna atunci au fostu națiunea Romîna numai suferită „usque ad bene placitum principis et regnicolarum“. —

În 1/13 Ianuariu 1861 s'au declarat națiunea Romîna ca pentru fundamentulu constituționalu alu viitoriului seu, legile Transilvaniei publice înainte de 48 nu le pote primi de fundamentu, nici legile din 47, macar ca aceste legi sîntu frumose, libere și umane, eară așteptărei națiunii romane un facu destul, pentru că naționalitatea Romîna nu o cunosc; ea însă pîna atunci nu se multimesce. — Legile din înainte de 48 sau stersu, cele din 48 de sine au cadutu, pentru că nu numai Românii, dar și alte națiuni, afara de cea magiara, nu le-au primitu; și asiă de sine se pune întrebarea: Deacă nu potemu noi luă de basă nici legile din 48, nici cele din înainte de 48, dar pe ce fundamentu legalu suntemu noi aici adunați? Răspunsulu este cunoscutu tuturor. Noi suntemu adunați aici pe basă a diplomei din 20 Octobru 1860. Diplom'a acéști'a nu numai pentru națiunea romăna o-au făcutu înaltiatulu nostru Imperatu, dar și pentru monarhi'a universă austriacă, pentru tôte popórele de sub sceptrulu Maiestății Sele. Prin diplom'a acéști'a s'au datu drepturi egale tuturor țierilor și națiunilor, după caracterulu loru, după starea loru politică, națională și confesiunală. Diplom'a această națiunea Romîna în adunarea sea din 1/13 Ianuariu o au primitu cu aplausu — dar fiindcă în diplom'a această sîntu numai părțile principale, eară realizarea loru acolo nu e adusă înainte, și fiindcă despre realizarea constituțiunii ceii nouă s'au făcutu unu altu actu imperatescu, adică patent'a din 26 Februaru 1861 asiă dar, după ce națiunea Romîna au primitu cu aplausu și multiamire diplom'a, de sine urmăza, că trebuie să primască și patent'a, pentru-ca „qui vult finem debet velle etiam media“. — Ore nu am cădea noi în neconsecuință, dacă amu primi diplom'a, și rezoluțiunea ei prin patent'a nu?!. Pentru aceea de sine urmăza, că noi în adresă, care are să se facă, trebuie din nou să multiamim Maiestății Sele pen-

tru diploma și pentru actul acela, prin care să se realizeze constituțiunea și mai departe, pentru ca la gravaminele noastre din 1/13 Ian. 1861. ne au dat o rezoluțiune atât frumoasă, câtă care națiunea Română, de când s-au încetată a fi națiune, încă nici odată, dela nici un domnitor austriac nu au primit. Prin rezoluțiunea această ni-au arătat, ca vorbele imperatoresci din manifestu și diploma nu se potu reputa numai de vorbe goale, ci ni-a dat în debuna, cumcă toate se voru implini. Dar fiindcă Maiestatea Sa poterea Sa legislativă o au împărțit cu toate popoarele Sele după circumstanțele provinciilor Sele, atât că ele pe cale constituțională însesi se și făcă legi, și atât că toate actele de însemnatate generală să se lucre la oalta de toate popoarele, care afaceri apoi să se confirme de Maiestatea Sa: pentru aceea eu așiu fi întru altele de opiniunea aceea înprivinti'a adresei, cumcă să se făcă adresa de multămită, dar gravamine în adresa să nuse aducă înainte, pentru că acestea aru fi numai un argumentu de nemulțumire; numai aceea așiu voi să adăugem în adresa, ca Maiestatea Sa pentru alinarea tuturor gravaminelor să bine voiescă cătu mai curendu a convoca diet'a Transilvania, la care vomu conlucra din toate puterile spre înaintarea și realizarea intențiunilor Maiestății Sele și spre întărirea regimului Maiestății Sele. (Sa trăiescă!) (Va urmă.)

Sabiiu în 16 Apr. Escellentia Sa, Eppulu Andreiu Baronu de Siagun'a alesu în Congressulu naționalu capu alu deputatiunii de 10 membrii, ce să subșterna Maiestății Sele adres'a de multămită din partea Românilor transilvani, a plecatu Luni în 15 ale curintei la 5 ore dimineții la Vienn'a, unde au de a se 'ntalni toti deputatii pe Sâmbata 20 Aprile.

Sabiiu în 17. Apr. O dep. teleg. a lei „Hermanst. Z.“ etc. comunica după „Correspondența generală“ ca p. n. rezoluțiune despre propozițiunea privitoare la conchiemarea dietei transilvane au ajunsu la In. Cancelaria aulică transilvană, și ca conchiemarea dietei pe prim'a Iuliu la Sabiiu se ascēpta.

Siedintiele

Universității nat. sasesci din 26, 27, și 28 Martiu c. n., cu unic'a excepțiune a introducerii deputatului celui nou din partea Cohalmului, a avocatului Dr. Zikeli, se absorbu deplinu cu desbaterile speciale asupra proiectului de lege comună. Spațiulu nu ne earta, a depinge aici totu tabloulul lor, și pre doritorii de ale cunoscă ne luamă voia a-i avisă la „Herm. Ztg. etc.“ atâtă înșă trebuie să marturisim spre laud'a deputatilor Români, ca ei și cu această ocaziune, cunoscendusi datorința către patria și națiune, au statu pe unu punctu mai liberalu, și mai constituționalu, de câtu multi dintre colegii lor.

Clusiu, la Dominec'a Tomei 1863. Datorința mea îndemna a aduce la cunoscința publică o faptă nobilă servită pe neasceptate și din indemn liberu. Pecându cu mic'a noastră comună bisericească gr.-orient. din Clusiu eram în mare îngrijire pentru introducerea unei colecte de bună voia spre zidirea unei școle populare de multu și cu ardere dorite, pe atunci unu june, cunoscutu și în cercuri mai largi, chiaru și din jurnalistică română, că creștinu și Românul bun, anume d. Georgiu Vestemeanu, ne surprinse și ne mbucură cu frumosulu daru de 50 f. v. a. spre scopulu menționatu. De și bucuria mea pentru această generoasă și voluntară contribuție spre un scop atât de sântu, a fostu nespusu de mare: totuși n'asiu fi cotezatu a o aduce la cunoscința publică și a vatemă pôte prin această bunulu simțu alu contribuitorului, de nu m'aru fi însărcinatu la această dd. Curatori și totu poporul nostru biserescu. Rogându-ve dar, On. Dle Redactoru! a da locu sincerei și publice noastre multămită către Dlu Georgiu Vestemeanu pentru acestu ofertu nobil— nu celu d'antăiu, ce-lu aduce pe altarulu binelui publicu— îi urmămu din adânculu inimelor noastre resplata ceresca și nutrirea și mai departe a astorufelu de simțiminte creștinesci și romanesce.

Pentru publicarea unui altu act generos în favoarea bisericeii noastre din Clusiu imi voi lua voia a ve rogă mai târziu, după ce se va fină caus'a cea mare a Congressulu naționalu. *)

V. Rosiescu m. p.
Parochu și Adm. prot.

*) Totu ce e de interesu comunu, ne e binevenitu.

Ungari'a.

Din Banatu în 17 Aprile 1863.

Adeverulu, și dreptatea, tot-deună că lumin'a sôrelui, suntu pilastrii fundamentali, principali, și cei mai de capetenia ai societății omenesci, acestea suntu sprijinatorii cei mai puternici ai principiului de egalitate și de sinceră frățietate a naționalităților.

Adeverulu și dreptatea, ambe aceste ființe ceresci să ne fie tot-deună înaintea ochilor, să ne premērgă și să ne conducă, că doi luceferi conducători, pe calea ce duce la culmea fericirii atințate de națiunile desceptate, și cu simțu de viață provădute.

Adeveru este, macarca intristatoriu și dorerosu, ca legelatiunea patriei pone adî anco n'a recunoscutu Romanului neci dreptulu de naționalitate, neci acelu de limbă.

Nedreptatea această s'a făcutu Românilor, și naționalităților sôrôre din Ungari'a, această patria comună, prin legelatorii de mai înainte, cei aleși numai din, — și prin castele privilegiatilor, carii în puterea dreptului eschisivu aduceau legi și pentru poporul legatu de glia și despoiatu de toate drepturile omenesci, carele n'avea influința neci în trebile dreptului publicu, neci în acele publico-politice, ci trebuia necondiționatu să se supună la, — și se supoite toate, ce se făceau de elu, foră de elu.

Atunci aristocrația cea poliglota privilegiată, cu nedreptățile și daun'a naționalităților indigene, nemăgiare, a înșușitu și apropiatu dreptulu eschisivu de națiune numai pentru conlocitorii magiari ai patriei comune, și a pusu fundamentulu pentru supremația limbei magiare asupra limbelor naționalităților sôrôre. —

La anul 1848 cându și pe orizontulu patriei noastre licurise aurora libertății, popoarele cele apesate scapându din jugulu servilismului rusinătoriu, s'au radicați din mojița, sub carea gemuseră atâta secolu. — atunci și poporul român, până aci celu mai tare apesatu, desceptându-se din somnulu, în carele se țienuse cufundatu de timpii cei vițregi, a eschiamatu, ca și elu încă esista, și cu o serioșitate și rezoluțiune demnă de Român a pretinsu pe bas'a egalității de dreptu: recunoscerea dreptului seu genuin și istoricu de națiune și de limbă, — de care odoare a-le sale proprii fusese despoiatu prin injuri'a timpilor trecuți. — Dar doieră! Compatrioții nostri magiari neavendu simțulu de dreptate, și ne-voindu să înțelēgă necesitatea urgentă a spiritului timpului, au ocupatu terenulu de dreptu eschisivu, și aceia de negațiune, — și de pe acest'a în orbi'a egoismului încercându-se a ne rapă dreptulu nedisputaveru de națiune și de limbă, însii prin această, în truși'a lor culpôsa au provocatu catastrof'a cea funebră și tristețea ei urmări.

Veni după aceea epoch'a absolutismului, prin carea s'a suspinsu desvoltarea constituționalismului; — dar pe largă totă sistem'a absolutistică desvoltarea naționalităților n'a fost sugrumată, — ci din contr'a trebuie să marturisim: că Românii tocmă sub sistem'a această s'au desvoltatu mai multu, atatu în privința națională, câtu și în aceea a limbei și a literaturii.

Școlele naționale s'au înmulțitu, dotațiunea învățătorilor s'au îmbunătățitu, literele strabune s'au introdusu la școle, și peste totu cultur'a națională și-a reapocatu sborul către perfecțiune.

Resultatulu acestu înbucurătoriu s'a potutu casciga numai prin acea împregiurare favorită: că sub sistem'a absolutistică și compatrioții nostri magiari au statu într-o linie, și pe unu terenu comunu, assemine cu Românii, și cu cele-alte naționalități conlocuitorie d'în patri'a noastră comună, și poporul magiaru, ne fiindu privilegiatu, și barbatii lui n'avendu frenel guvernului în mână; nici-ca au potutu să ne impedeze în desvoltarea și cultur'a noastră națională, cu atatu mai pucinu să ne suprematizeze cu eschisivitatea dreptului de națiune și de limbă lor oficiôsa.

Diplom'a imperatēscă d'în 20. Octobru a anului 1860. punendu capetulu probelor, a deschisu usă și a arătat calea constituționalismului pentru popoarele cu esperința matură, carii știu combină din secol'a trecutului: că acestea înțelegându-se între se-ne că compatrioții și confrăți adeverati să propasiescă în concordiă și cu puteri unite să nîsuiască a ajunge scopulu celu doritu și de însasi înțeleptiune și spiritulu timpului dictatu; adeca: fericitarea și

indestularea tuturor naționalităților sorore, conlocuitorie din această patriă comună.

Românul era-si a înălțat vocea, și a s'rigat d'in po-
teri: ca elu e Român, și numai că Român voiesce sa
traiasca, și sa mōra; a spusu compatrioților sei, și a mar-
turisitu lumii: ea e mândru și maretu de acestu nume, ere-
ditu dela gloriosii străbunii sei, pe care 'lu conserbeaza cu
cea mai mare pietate; ca scump'a sea națiune o iubesc
cu foculu celu mai puternicu, o adorēza cu cea mai profunda
veneratiune, și ca limba-i dulce, armonioasă, și incantătorie
de animi, pe carea numai singuru Dumnezeu pentru mai
mare glori'a sa a straplantat-o in peptulu Romanului, o pre-
tuesce mai pe susu decatu insasi viați'a sa, — și într'atatu
e jalusu de d'ens'a, incatu nu voiesce a-o schimbă neci cu
melodiile angerești.*) (Va urmă.)

Bucovina.

In ședinți'a 13. dietala s'a continuatu cestiunea despre
banii de quartiru ai Preoției gr. orientale. Cav. Tustan-
ovski cerca a midiloci între majoritatea și minoritatea
comisiunii, proiectându pentru preoții și capelanii satesci
câte 120 și câte 90, ear pentru cei orasiensci câte 150 și
120 fl. pe anu că relutu pentru quartire. — Dep. Co-
vaciu staruiesce in cuventare bine cugetata pentru imbun-
atarea sortii preoților și pentru restituirea autonomiei bi-
serice din Bucovina după modulu celei din Transilvania
(dorere înca parte mare numai pium desiderium! Red.), din
Ungaria, Serbia și alte provincie. Br. Mustazza înca se
alatura la votulu minorității și provōca pre deputatii a adoptă
acestu votu și a-si castigă meritulu de a fi lucratu pentru feri-
cirea Bucovinei. P. Iliutiu vorbesce romanesc totu in
intielesulu acest'a, încheiându asi: „Spriginescu cu caldura
propunerea minorității comitetului, care are majoritate in ție-
ra și in tota biseric'a, și invitu pre prea onorata adunare,
sa voteze pentru dens'a.” — Cav. de Simonovici
in cuventare lunga, bine motivata și intrerupta adeseori de
aplaude înca sa alatura „cu cea mai deplina convinctiune și
sinceritate” la votulu minorității. Bar. Alessandro
Petrino vorbesce cu temeinicia, caldura și cu o logica nerestor-
nabila totu in favōrea acestui votu, și ne pare reu într'ade-
veru, ca spatiulu diuariatului nostru nu ne ierta a reproduce
acestu cuventu memorabilu, care pōte deveni unu evinimentu
epocalu in viața biserice resaritene din Bucovina. Ne pli-
nimu o datorința de totu placuta, recomandându-lu cu cal-
dura tuturor Romanilor. Bar. Petrino arata ca mi-
noritatea comitetului si-a intielesu prea
bine problem'a, vrendu sa smulga reulu
din sâmbure, din radacina. Apoi trecendu preste
aretarea pâna la evidinția, ca fondulu religiunaru aduce de
facto-celu puțin cu 140,000 fl. pe anu mai puțin decum
aru trebu, vine la descierea deplorablei stări a fondului re-
ligiunaru, și arata, unde jace radacin'a reului. „Nu vomu
enumeră, dice, pecatele cele mici, ci vomu accentuă numai
pecatulu capitalu. Acestu pecatu capitalu se cuprinde in-
tru aceea, ca constituiunea bisericei noastre
e suspendata, ca biseric'a noastră se afla
asiă dicendu in stare de asedia.” De aceea
Br. Petrino pune totu pondulu cestiunei pe adresa și pro-
pune dietei: că exprimendu-si totu deodata dorinți'a de a
se dá clerului lumescu reseriteanu din Bucovina din midilō-
cele fondului religiunaru gr. orient. o urcare potrivita a baniloru
de quartiru, diet'a sa decida a îndreptă cătra Maie-
statea S. e. r. Apostolica o adresa prea
umilă a curogarea, că sa se indure a resti-
tui autonomi'a bisericei gr. orient. din Buc-
ovin'a, garantata prin prea înaltii Sei stra-
buni, și a predă administratiunea proprie-
tății ei organelor celoru competente ca-
nonicesce.

Dupa-ce apoi documentēza cu temeinicia și elocuinția
iresistibila dreptulu dietei la acestu pasu, combate cu rigo-
rositate necrutătoare partid'a aceea din dieta, ce
între poporulu celu mai credinciosu și Monarchulu celu
parintescu va a radică unu parete burocraticu și credu
a servi guvernului nespuindu-i adeverulu, și încheia asiă:
Intr'un'a din ședințiile de mainainte ni-s'a dīsu: Cine n'are
curagiulu de a-si aretă colōrea, cine nu spriginesce pre re-

*) Ōre n'aru fi mai bine a lasă astfelu de figuri retorice popōrelor asiatiche?
(Red.)

gimulu, nu-si implinesce datorit'a. — D'oru! eu trebuie sa
dechiaru astadi: Ca cine n'are curagiulu de a
votă după convinctiunea sea, și de a votă in-
contr'a regimului, deaca această a iie con-
vinctiunea, acel'a sa-si depuna mandatulu.

Cu cuvintele de mai susu Br. Alessandro Pe-
trino, precum dise prea bine stimatulu nostru corespon-
dinte din Bucovina, a taiatu prin midilocu „nodulu gordicu”
alu acestei cestiuni și a facutu, de majoritatea eclatanta a
dietei a pmiitu cu entusiasm propunerea lui, pentru carea
nu potemu a nu fericită, de trei ori a fericită pe bravii
luptaci pentru dreptate din diet'a Bucovinei!

Pentru compunerea adresei proiectate se alese unu co-
mitetu de 5 membrii, și anume priimescu din 22 voturi:
Isacesculu 22, Br. Petrino 21, Simonoviciu, Iliutiu și Ianoviciu
câte 20 voturi. —

Principatele romane unite.

Trebile in principate mergu totu reu. Incriminări, pro-
cesse, abuzuri, ba și proclamatiuni la revolta — căci ce al-
t'a e declaratiunea pe fatia a privatiloru cătra privati de a
nu plăti contributiunea! — se schimba un'a cu alt'a.

„Reform'a,” carea după trei luni de închisōre iar apa-
re, comunica unu casu tristu-interesantu in această privinția
din urma. Frații Golești, ne spune ea, adressara o decla-
rare cătra comun'a Golești in sensulu de mai susu, și pu-
blicarea acelei epistole din partea „Reformei” se vede ca
trase după sine punerea subtu actiune a redactorului ei.
Ba și proclamatiuni d'adepțulu se paru a se face moda in
nefericit'a țiera vecina. „Buciumulu” că unu remediū in-
contr'a astorfelu de acte, precum e celu de susu, propune și
elu o proclamatiune din partea națiunei române: ca adica lo-
cuiorii de pe moștile acestor proprietari, ce refusa plăti-
rea contributiunei statului, sa refuze și ei stapânilor sei
datoriile atâtu in bani, câtu și in lucru, ear proprietariloru
insisi sa se dica, ca deca ei nu platescu contributiunea, din
carease sustinu organele politice și judecatorești, precum și
armat'a țierei, apoi țier'a înca n'are pentru ei dorobantiu,
n'are soldatu, n'are subadministratoru, n'are administratoru,
n'are tribunalu.” Ni se pare, ca „Buciumulu” are foarte
dreptu. —

Caus'a monastiriloru „inchinate” se pare ca va fi înca
multu tēmpu merulu de cēta între Gubernulu țierei și între
calugarii greci in Romania'a. Căci cu tōte ca Gubernulu
au proclamatu ca arēndile acestor bunuri au a
se plăti in cass'a statului, totusi „epitropiele” straine dau in-
viatiuni arendatoriloru concerninti, ca numai lor, și nimerui
altui'a, sa plătesca arendile, căci ori ce alta platire se va
privi de ilegală. —

Unu altu reu mare in principate e delaturarea unei mul-
țimi mari de amployați, cari acum neavendu subsistinția pen-
tru sine și familiile sele, umbla necajiti din locu, cerendu
lucru și pâne.

Despre calatori'a Domnului și a Domnei vom vorbi in nu-
merulu venitoru.

Rusi'a și Poloni'a.

Dram'a insurecțiunei polone o desfășuraseram după me-
sur'a potinței diuariatului nostru pâna la tramiterea celoru
trei note ale Austriei, Franciei și Engliterei cătra cabinetulu
din Petropole in favōrea Poloniloru. Notele Franciei și En-
gliterei sunt aspre și suna a declaratiuni de bataia; a Au-
striei dincontra e mai multu numai o rogare amicabile a unui
vecinu cătra altulu. Tustrele se predetera într'o di, — ceea-ce
in limb'a diplomatica va sa dica, ca lucrulu e foarte seriosu.
Ce au urmatu din partea Rusiei, înca nu se scie; se aude
insa unu sunetu de departe și înca firesce necredibilu, ca
cele trei poteri voru a-si rechiamă ambasadorii din Petropole,
ceea-ce aru fi primulu signalu de bataia.

Amnesti'a data din partea Imperatului Alessandro Polo-
nilor rescolati, cari voru depune armele pâna 'n 1 Maiu, a
fostu priimita din partea Poloniloru cu despretiu, și lovire
între Poloni și Rusi durēza necontentitu.

Burs'a din Viena in 17/29 Aprilu 1865.

Metalicele 5%	75. 35.	Actiile de creditu	201. 20.
Imprumutulu nat. 5%	81. 05.	Argintulu	112. 10.
Actiile de banca	792.	Galbinulu	5. 38.